

pa osnujete tudi vi mlekarske zadruge, kako, to vam prav rada pové kmetijska družba v Ljubljani.

L. P.

Razdelitev premij gospodarjem, ki so napravili primerno ogrado za žebeta.

Konjerejski odbor c. kr. kmetijske družbe razpisal je 1. aprila t. l. 5 premij onim gospodarjem, ki napravijo primerne ograde za žebeta.

Te premije priznal je imenovani odsek sledečim gospodarjem konjerejcem:

1. Gosp. Janko Kersniku, grajščaku in c. kr. notarju na Brdu. Ker je pa g. Kersnik odstopil od darila v denarji, dobil je pismeno priznanje.

2. Gosp. Henriku Feutlerju, posestniku v Postojini.

3. Gosp. Vinc. Majcen-u, posestniku v Bistrici.

4. Gosp. Antonu Strausu, posestniku v Kostanjevici.

5. Gosp. Janezu Telbanu, posestniku v Dulah.

Peto, oziroma šesto premijo, ker ene premije v denarji gosp. Kersnik ni sprejel, dobil ni nikdo, ker vse druge prijavljene ograde niso bile primerno narejene

Nekaj o gnojenji z gipsom ali mavcem.

Gips je spojen iz apna, žveplove kisline in vode, torej žveplokislo apno. Nahaja se kot planinski kamen, vendar redko kedaj. V tem slučaju ga lomijo v rudnikih, meljejo in za tem prodavajo. Mnogovrstni so učinki, ako gips rabimo. Razumno kmetovalstvo ga ne more pogrešati. Deluje tako, da je več in boljšega gnoja hlevskega, pomnožuje hranivne snovi rastlinam na polji in tudi neposredno pospešuje rast.

Čarobni so pa učinki, kedar gips prav rabijo, sicer pa ne vrže niti obresti za potrošeni kapital. Nič ne koristi gips v slabem, nerodovitem, peščenem svetu, ali v mrzli, mokrotni glini, ki vode ne prepušča, pa tudi ne v izpitih njivah, katerim se dolgo ni gnojilo. Malo, če prav nekoliko gips koristi v apnenem svetu. Gips in sploh apno hoče najti hranivnih snovi uže založenih v zemlji. Te zatem gips razkrojiva in rastlinam dovaja, da zamorejo krepko rasti. Tega naj kmetovalec ne pozablja, kedar od gipsa želi velikih učinkov.

Neposredno pa gips močno vpliva ter pospešuje rast. On povzročuje marsikatero izpremembro, razkrojitev in tako dela zemljo rodovitno. Na primer: gips ali prav za prav njegova žveplova kislina zadržuje amonijak, ki se nareja, kedar živalski ostanki gnijejo ali rastline trohnijo v zemlji, ali če na njivo potrošeni gnoj se razkrojiva. Godi se tako, kakor če gnoj rabimo v hlevu ali na gnojišči.

Nadalje razkrojiva gips kovine in rudnine, ki se nahajajo v zemlji. Zlasti pospešuje, da se nareja fosforova kislina, to je tista hranivna tvarina, ki na priliko v koščenih moki prinesena na polje toliko hasni deteljam in stročjim sadežem, da izvrstno rastejo. Te potrebujejo fosforove kisline največ. Gips zabranjuje izhlapanje vode, ki se nahaja v zemlji. On jo namreč popije in tako zemlji ohrani.

Vključ temu pa se vendar prigodi, da gips ne pomaga nič ali zeló malo. To kažejo izkušnje tudi tam, kjer bi sicer kazalo rabiti gips, ker se je pazilo na zgoraj povedani nauk o zemljiščih, katerim je ta tva-

rina zastoj. Kaj je temu vzrok? Najčešče to, da so gips prepozno rabili. Morebiti so ga trosili na deteljišča še le meseca aprila ali maja, ali tedaj, ko je sušno in toplo vreme ter izdatnega dežja več ni ali vsaj malo kedaj.

Brez zadostne vlage ali mokrote gips ostane nerazkrojen in toraj brez koristi. Naj se pomisli, da 1 kilo gipsa potrebuje 400 kilo vode, preden se raztopi popolnem. Toliko vode jemlje iz tal, iz zraka in torej je potrebno, da pada obilo dežja. Zato kaže gips rabiti jeseni ali prav rano spomladi, precej, ko sneg skopni in je na polji komaj za hoditi.

Nekateri porabijo polovico gipsa v jeseni, polovico pa rano v spomladi; vendar kaže vselej ovi najbolj mokrotni letni čas izbrati za gipsanje in treba je gipsa priskrbeti uže pozimi.

Največ hasni gips deteljam in stročjim sadežem pa tudi travnikom, kjer je obilo detelje, se vé, treba odbirati mokrotno vreme. Jako izdatno koristi gips, ako mu za tretjino ali za četrtno primešamo lesnega pepela. Trave rastejo zatem čudovito lepo in bujno, ker so dobile potrebnega kalija. Sena je veliko več in boljšega.

Razumno gnojenje zahteva zvestega dela. Ne smemo tje v en dan delati. Nekateri tedaj odbirajo morebiti 5—10 ali 20 metrov široko deteljišče ter je pognojijo z gipsom v jeseni, zraven imajo drugi del deteljišča, na kateri natrosijo gipsa, polovico v jeseni, polovico rano spomladi, nadalje imajo kos deteljišča, katerega nekaj gipsajo, rano spomladi in kos bolj pozno, in naposled pustijo še kos brez gipsa. Kmalu vidijo razliko in pri košnji se prepričajo s koso in tehtnico, kakošne učinke je imelo razno gipsanje. Podobno se postopa, kedar rabijo gips pomešan z lesnim pepelom. Pri tem dobro storijo, ako nekaj deteljišča potrosijo samo z gipsom, nekaj pa samo s pepelom. Razložek bo kmalu videti. Pomniti pa je za izkušnje, da je treba poskušati zmiraj pri enakih razmerah. Poskušati ne stane nič, toda izkušnje nas učijo in prepričajo. Takošnih izkušenj si v gospodarstvu lahko napravimo mnogo.

Gips ni vsak dober. Imamo takošnjega, ki hrani v sebi malo žveplo-kislega apna, in zopet, v katerem se tega nahaja mnogo. Nekateri gips je pravi, a drugi sleparen.

V Avstriji nahajamo izvrstni modri gips, zlasti v Mödlingu blizu Dunaja. Prodaja ga posebno drništvo, kojemu naslov se glasi: „Vorderbrühler Gipsbergbau-gesellschaft bei Mödling“. Ovi modri gips so večkrat znanstveno preiskovali, na pr. v izkušalnej štaciji v Kolinu na Českem ali gospodarskeji šoli v Požonji na Ogerskem. Našli so skoro vselej 97% žveplokislega apna. Sploh pa je ovi gips jako čist. Gips trosijo z z roko, kedar je vreme tiho in mirno. Računajo 400 do 500 kilo na hektar ali 4 do 5 colnih centov na oral.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 7. Še mlada telica žrè žimo in nesnago iz svojega latstnega repa, ravno tako tudi iz repov zraven stoječe govedi. Kako bi jo tega odvadil? (J. R. v Vg.)

Odgovor. Ako je vse to slaba razvada telice, treba jo je tako k jaslim privezati, da ne more druge govedi doseči. Njeni rep lizati ji pa zamorete zabraniti ako ga ji namažete s kako smradljivo tvarino n. pr. s šmirom, katranom ali petrolejem. Ako pa ta lastnost

junice ne izvira iz razvade, ampak iz bolezni, kar je po našem mnenju bolj gotovo, po tem Vas opozorimo na 4. vprašanje v tem listu. (V „Novicah“ v št. 18. od 5. maja ali pa v „Kmetovalcu“ v št. 10. od 15. maja.)

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

44.

Ogenj sv. Elma.

Bilo je okolo polunoči, na vzhodu se je začelo oblačiti. Božman, ki je bil na straži, dal je zapreti to in ono. Kedar se je zamenila straža in je božmana namestil poročnik, bil je nebes uže prevlečen z debelimi oblaki. Nekaj časa nisi videl nikamor, še tako daleč ne, kakor daleč nos seže. Sevalo je pri burji. Tišina kraljuje, vetra ni. Na palubo prileze tudi kapitan, in koj odredi božmanu, kaj naj se še zapre. Za sevanjem pričelo se je bliskati in grometi. Bliskalo se je, kakor da se je zemlja upalila, in gromelo je, kakor da hoče nebes na zemljo se podreti. Še nič vetra. Vsi mornarji so na palubi.

Zopet se strašno posveti in še strašneje zagromi. Jug potegne, za jugom pade nekaj debelih kapelj dežja. Po teh kapljah pa začne veter čedalje huje pihati, tudi brod se začne zibati in konopci žvižgati. To ni trajalo tako pol ure, kar obrne vso našo pozornost na-se redek pojav, ki se je pojavil na jarborah.

„Jarbore goré!“ strahoma zakliče nek potnik. Res, vrhunci jarbor so bili kakor nažgani, videli so se plameni na njih.

„Lepo vreme“, oglasi se kapitan. „Mi mornarji radostni pozdravljamo ta pojav, vselej je potem lepo vreme.“

To je bilo meni prvi pot, da kaj takega gledam. Plameni niso bili stalni. Sedaj so zginili, sedaj se zopet pokazali. Če je dež šel, bili so sijajnejši, kedar je malo ponehal, plameni so pobledeli ali zginili, in ko se je dež zopet vsul, pokazali so se z novega. Hotel sem ogledati od blizu ta pojav. Slišal sem, kako cvrčí izpod plamena. Vedel sem, da je ta plamen sv. Elma nedolžen, da ne gorí. Spustil sem se preko bumpreša na baštun. Ko sem prišel bliže, postalo je cvrčanje jasneje, plamen bistreji, vse vkup zanimiveji. Ko sem prišel plamenu na doseg, nisem upal roke iztegniti. Neka čudna groza, ki je nisem mogel razumeti, kakor da mi je roko nazaj vlekla, ali kakor da me je kaka skrivnostno moč, ležeča v plamenu, od sebe odbijala. Nisem mogel iztegniti roke, niti se nazaj spustiti. Hotel sem biti miren in videti plamen, ter slišati njegovo cvrčanje.

„Pomagajte, zgorel bode!“ zakriči nekdo spodaj. Jaz pogledam doli, kaj je, kar začutim, da mi lasje po koncu stopajo, začutim tudi neko čudno glavobolje. Kakor da na stotine mravelj gomazi po glavi moji in me ščipljejo. Iztegnem roko v viš, a roka je v plamenu. Glava moja je bila ožarjena z negorečim plamenom.

Kedar sem se povrnil doli, omenil mi je oni potnik, ki je kričal na pomaganje, to-le: „Oh, bal sem se se uže, da bode te zgoreli. Čemu ste šli v to nevarnost?“

„Tu ni nobene nevarnosti“, oglasi se kapitan. „Ogenj sv. Nikolaja ni mornarju še nikdar nahudil, in tudi nam neče, ako je volja božja.“

Kapitan je govoril po lastni skušnji. Pojav ognja sv. Elme, ali kakor ga dalmatinski mornarji nazivajo: ogenj sv. Nikolaja, sprejet je vsak pot na brodu z ve-

seljem. Mornar meni, da je to sam sv. Nikolaj, ki se prikazuje in naznanjuje, da je minula vsaka nevarnost. Pred več ko 2000 leti je pisal Seneka, da se po hudih nalivih pojavljajo zvezde na brodovih. Kedar je Lisandrovo brodovje šlo iz luke lampsasške, da navali na brodovje atensko, pojavili so se plameni Kastora in Poluksa*) na bokovih brodu lacedemonskega admirala. Mornarji Kolumbovi so pozdravili z vzklikom ogenj sv. Elma, pokleknili so in se zahvalili za toliko milost. Herrera pripoveduje, da je Magelan zadel na isti pojav. Starodavniki so imeli slične pojave kot nebeška znamenja, ter so jih zapisovali. Julij Cezar pripoveduje tudi, da je nek pot videl plamteča kopja, svojih vojakov. Prav to se je dogodilo pozneje tudi Belizarju, ko je bil na vojski proti Vandalom.

Ni še zabelila zora, pa uže ni bilo več dežja. Ogenj sv. Nikolaja se tudi ta pot ni iznejeveril dobremu svojemu glasu. Veter nam je bil dovoljen, in brod je preletel po štiri milje v eni uri.

V treh dneh smo bili pri otoku Tenedu, ter tu tudi ostali štiri dni. Petega dne smo šli naprej, in opoludne smo bili na vhodu Dardanel. Lepo vreme se nam ni iznejeverilo vse do Carjegagrada. Kar nič nisem mogel iti s palube, zavzet sem gledal veličastni prizor, ki se mi je razvijal pred očmi.

Vse od Dardanel pa do Carjegagrada je neka skrivnostna moč tako rekoč očarovala mojega duha. Kedar sem pogledal ono malo morja, ki deli dvoje toliko različnih svetov, kedar sem pogledal oni mali zaliv, v katerem se srečujete dve toliko različni prešlosti, na katerem se je razvijala toliko kobna povest za slovanstvo, v katerem se Izlam vtaplja malo po malem, in nad katerim s pazljivim in drhtečim očesom čuva prevejana medsebojna nezaupljivost velikih narodov evropskih, bil sem tako rekoč ves sam iz sebe. Nebes, zemlja, morje, vse to plije v nekakem čaru nepojmljive veličine. Okolo na okolo po teh čarobnih in valovitih predelih pa se ti dozdeva, kakor da se z rumelijskih ravnin razlivajo miloduhteči valovi rož, da očarajo omamljenega potnika.

Mornarji so se na povelje kapitanovo zbrali pri sidru, da ga vredijo in pripravijo. Kmalu se nam je pokazalo na stotine brodov. Zlati Rog kakor da je zapleten s tisoči jarbor, kakor da je tu neprehodna šuma, ki ga okrožuje. Oko ne vé, kje bi se spočilo, ko gleda zlati Skader, divni Bospor, stari Štambul, razkošno Pero in neredno Galato. Prizor prizoru ne daje oduška. Jaz nisem vedel, ali sanjam, ali je res, kar zagledam Carjigrad! To je bila edina beseda, ki mi je v ušesih zvenela. Munare, džamije, kioski, groblja, mostovi, morje, jarbore, hiše, kočice, barke, čolni, serajlske zidine, štambulske ruševine, Azija, Evropa, Turki, Francozi, Grki, Angleži, Slovani, Italijani, to je vse skup bilo meni na en mah v glavi, pred očmi.

Brod je obstal. Bili smo v Carjemgradu, v Galati, tik onega mosta, ki deli Galato od Stambula.

In ta divni Carjigrad, čegav bode?

Trgovinska in obrtna zbornica.

Trgovinska in obrtna zbornica v Ljubljani imela je dne 5. oktobra t. l. redno sejo pod predsedstvom g. zborničnega predsednika Jos. Kušarja; navzočni bili so se naslednji gg. odborniki: Ivan Baumgartner, Oroslov Dolenc, Franc Hren, A. Jenko, Makso Krenner, Karol Luckmann, Mihael Pakič, Ivan Perdán, Vaso Petričič, Josip Ribič, Fr. Ksav. Souvan in Jarnej Žitnik.

*) Tako so starodavniki nazivali ogenj sv. Elma.